

ОСВІТА ПЕДАГОГА

УДК 378.147+371.134:[616.98:578.828]

С. І. Жульова

ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОСНОВ ЗДОРОВ'Я ДО ВЕДЕННЯ ПРОФІЛАКТИКИ ДЕВІАНТНИХ ФОРМ ПОВЕДІНКИ (НА ПРИКЛАДІ ВІЛ/СНІДУ)

Методологічною базою дослідження необхідних для формування готовності майбутніх вчителів основ здоров'я до ведення первинної профілактики захворювань на ВІЛ/СНІД умов є основні засади філософії здоров'я, валеопсихології, діалектичного методу пізнання: усвідомленої пізнавальної діяльності; принципи гуманізації освіти; оптимізації сучасних наукових досліджень та їх впровадження в практичну діяльність; становлення високоосвіченої, гармонійно розвинутої, здорової особистості; зміст державних документів (Державний стандарт вищої школи, Закон України „Про освіту”, Закон України „Про вищу освіту”, Закон України „Про запобігання захворюванню на синдром набутого імунodefіциту та соціальний захист населення”, Концепція валеологічної освіти педагогічних працівників, Концепція освіти з БЖД та Концепція валеологічного виховання).

Аналіз теоретико-практичних джерел указує на те, що вчені постійно звертають увагу на пошук ефективних напрямків вирішення проблеми ведення первинної профілактики захворювань на ВІЛ-інфекцію.

У сучасних психолого-педагогічних дослідженнях приділено належну увагу професійній підготовці майбутнього вчителя, зокрема змісту педагогічної освіти (А. Алексюк, С. Гончаренко, М. Євтух, І. Зязюн, І Підласий та інші), вдосконаленню технологій навчання майбутніх вчителів (В. Бондар, О. Мороз, О. Пехота, О. Савченко), оптимізації методів і прийомів професійної підготовки майбутніх фахівців (Д. Кавторадзе, М. Поташник, Т. Яценко та інші); підготовці майбутніх вчителів основ здоров'я (С. Волошанська, С. Гордійчук, В. Єфімова, Г. Жара, В. Заплатинський, Г. Ковальчук, С. Кудін, С. Монастирська, В. Оржеховська, П. Пашинський, В. Пенські, С. Страшко, Н. Субота, С. Сусло та інші); змісту навчання біологічних та медичних аспектів ВІЛ-інфекції (Г. Воскобойнікова, П. Горяна, П. Дюсберг, О. Єжова, І. Кривич, А. Макка, С. Страшко, В. Чорненька та ін.). [3, с. 25; 4].

Однак дані дослідження не розкривають питання формування готовності майбутніх вчителів основ здоров'я до ведення первинної профілактики захворювань на ВІЛ/СНІД. Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить про те, що проблема формування готовності майбутніх вчителів основ здоров'я до ведення первинної профілактики

захворювань на ВІЛ/СНІД є актуальною й потребує подальших досліджень [1; 2].

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови забезпечення формування й удосконалення готовності майбутніх вчителів основ здоров'я до ведення первинної профілактики захворювань на ВІЛ/СНІД.

Аналіз наукових праць, а також вивчення передового досвіду організації педагогічних умов з метою формування фахових компетенцій у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів дозволяє визначити найефективніші: наявність стійких позитивних мотивацій та потреб ведення профілактично-виховної роботи; засвоєння наукової інформації; забезпечення інтегративних міжмодульних зв'язків; орієнтація на особистісні якості майбутнього педагога; рефлексивний підхід до процесу формування інформаційної культури; спрямованість процесу професійної підготовки майбутніх педагогів у системі вищої педагогічної освіти в Україні на формування потреби в етичній поведінці у майбутній професійній діяльності; всебічна підтримка та розвиток культурологічного рівня особистості майбутнього педагога; формування та розвиток усвідомлення його суспільного престижу; піднесення іміджу майбутнього педагога як носія сучасної наукової інформації, просвітителя, який формує систему цінностей у підростаючого покоління; створення інформаційно-навчального середовища; забезпечення студентів науково-методичними матеріалами; наповнення педагогічного процесу новим методологічним змістом, де метою освіти виступає особистість, а засобом – освітнє середовище, у якому ця особистість розвивається; зумовленість і взаємозв'язок системи професійної підготовки майбутнього педагога з позитивними змінами в суспільстві, його духовному оновленні; відповідність змісту форм і методів навчання новітнім досягненням педагогічної науки; впровадження інноваційних особистісно-орієнтованих технологій і методик формування професійних якостей майбутніх педагогів.

Педагогічні умови є сукупністю заходів, які забезпечують досягнення мети професійної діяльності та професійного розвитку особистості; вони свідомо створюються в навчальному процесі й забезпечують найбільш ефективний перебіг професійної підготовки майбутніх фахівців. Професійна підготовка майбутнього вчителя має передбачати його успішну професійну адаптацію на всіх її рівнях: психофізіологічному, власне професійному, соціально-психологічному та особистісному [5; 6].

З метою детального вивчення наявних педагогічних умов формування готовності студентів до ведення первинної профілактики захворювань на ВІЛ/СНІД ми провели педагогічний експеримент, що дав змогу констатувати факти, визначити зв'язки між наявним педагогічним впливом і результатами та дозволив встановити вихідні дані для подальшого дослідження. Для цього було використано такі методи: інтерв'ю,

анкетування, тестування, аналіз та експертна оцінка контрольних робіт, вивчення наукових літературних джерел, передового педагогічного досвіду.

Також ми провели аналіз та експертну оцінку навчально-методичних матеріалів нормативної частини підготовки вчителів основ здоров'я за напрямом „Педагогічна освіта” зі спеціальності „Початкове навчання” освітньо-кваліфікаційного рівня „Бакалавр”, спрямованих на формування навичок попередження ВІЛ/СНІДу.

ГСВО підготовки бакалавра з початкового навчання регламентує: 13 умінь, 27 змістовних модулів і 5 навчальних дисциплін („Основи медичних знань”, „Безпека життєдіяльності та цивільна оборона”, „Основи валеології”, „Анатомія, фізіологія і патологія дітей з основами генетики”, „Методика вивчення валеології, основ безпеки життєдіяльності в початковій школі”), зміст яких забезпечує формування у студентів валеологічного мислення, готовності до валеологічної діяльності і є основою для свідомого ведення здорового способу життя.

Отже, галузевий стандарт вищої освіти зі спеціальності „Початкове навчання” включає всі необхідні компоненти щодо формування у студентів саногенного мислення, мотивації до здорового способу життя (зокрема попередження ВІЛ/СНІДу) і готовності здійснювати валеологічну діяльність при виконанні професійних обов'язків, але недостатньо розкриває шляхи формування готовності до ведення первинної профілактики захворювань на ВІЛ/СНІД у процесі професійної підготовки.

Загальний обсяг навчального часу, передбачений навчальними планами на засвоєння студентами цих дисциплін, становить 378 годин (7 кредитів).

Навчальні плани підготовки бакалаврів зі спеціальності „Початкове навчання” містять достатню кількість дисциплін і обсяг відведеного на їх засвоєння навчального часу, необхідного для формування у студентів саногенного мислення.

Зазначимо, що варіативна частина може бути доповнена спецкурсом, спрямованим саме на формування готовності майбутніх вчителів основ здоров'я до ведення первинної профілактики захворювань на ВІЛ/СНІД.

Результати експерименту дозволили зробити висновки про стан досліджуваної проблеми на даному етапі наукового пошуку, намітити ефективні напрямки та засоби досягнення визначеної в роботі мети та дали матеріал для теоретичного визначення педагогічних умов, необхідних для формування готовності до проведення первинної профілактики захворювань на ВІЛ-інфекцію. Був визначений стан сформованості цієї готовності у студентів БДПУ та НПУ ім. М. П. Драгоманова, які навчалися за звичайним навчальним планом.

На підґрунті отриманих результатів ми розробили теоретичну модель формування готовності до проведення первинної профілактики захворювань на ВІЛ-інфекцію й спланували формувальний експеримент, основною метою якого була перевірка ефективності цієї моделі.

Основними завданнями експерименту було визначити:

1) ступінь усвідомлення майбутніми педагогічними працівниками актуальності проблеми профілактики ВІЛ-інфекції;

2) рівень сформованості мотиваційної, емоційно-вольової сфери студентів;

3) наявність у студентів основних структурних компонентів творчої активності (цілемотиваційний, змістовно-операційний, емоційно-вольовий, світоглядний і рефлексивний) та рівень їх сформованості;

4) рівень обізнаності майбутніх фахівців щодо можливостей використання сучасної наукової інформації у майбутній професійній діяльності з метою профілактики ВІЛ/СНІД;

5) стан готовності студентів до профілактично-виховної діяльності освітніми засобами.

Для вимірювання та оцінки рівнів сформованості готовності студентів до ведення первинної профілактики захворювань на ВІЛ-інфекцію у сфері їхньої майбутньої професії ми використали комплексна психолого-педагогічна діагностику, за результатами якої було отримано попереднє уявлення про характер цієї готовності.

Таким чином, на основі аналізу проблеми формування готовності майбутніх вчителів основ здоров'я до ведення первинної профілактики захворювань на ВІЛ/СНІД у науково-педагогічній літературі та експерименту ми вивчили наявні педагогічні умови формування готовності майбутніх вчителів основ здоров'я до ведення первинної профілактики захворювань на ВІЛ-інфекцію; виявили компоненти фахової готовності майбутніх вчителів основ здоров'я (мотиваційний, емоційно-вольовий, змістовно-процесуальний), визначили змістові характеристики зазначених компонентів.

Встановлено, що недостатній рівень професійно значущих знань, умінь і навичок щодо первинної профілактики ВІЛ-інфекції не дозволяє майбутнім педагогічним працівникам організувати дану роботу в професійній діяльності, гальмує їхнє професійне становлення. Домінуючими факторами, які знижують мотивацію студентів до пропаганди первинної профілактики захворювань на ВІЛ-інфекцію, за даними анкетування, бесід, інтерв'ювання, є відсутність інтересу до навчання; байдуже ставлення студентів до своїх майбутніх професійних обов'язків; недосконалості планування навчально-виховного процесу; відсутність необхідних умінь та навичок.

Список використаної літератури

- 1. Аналіз** стану національного законодавства України у сфері боротьби з ВІЛ/СНІДом // Інфосвіт. – 2005. – № 11. – С. 5 – 7.
- 2. Анонси** інформаційних джерел з проблем туберкульозу, ВІЛ/СНІД // Безпека життєдіяльності. – 2006. – № 5. – С. 23 – 24.
- 3. Апанасенко Г.** Валеология : состояние и перспективы развития : обзор литературы / Г. Апанасенко, Л. Попова // Журн. АМН Украины. – 1997. – Т. 3. – № 3. – С. 426 – 436.
- 4. Афонін А.** Формування валеологічної культури майбутнього педагога –

невід'ємна частина професійної компетентності / А. Афонін, О. Меліков // Основи здоров'я та фізична культура. – 2006. – № 1. – С. 7 – 8.
5. Волкова Н. Педагогіка : навч. посібн. / Н. П. Волкова. – вид. 3-тє, стер. – К. : Академвидав, 2009. – 616 с. **6. Діагностика ВІЛ-інфекції** // Інфосвіт. – 2005. – № 8. – С. 4 – 5.

Жульова С. І. Організація педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів основ здоров'я до ведення профілактики девіантних форм поведінки (на прикладі ВІЛ/СНІДу)

У статті розкрито сутність та організацію педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів основ здоров'я до первинної профілактики захворювань на ВІЛ-інфекції; педагогічні умови удосконалення готовності студентів до ведення первинної профілактики захворювань на ВІЛ-інфекцію у майбутній професійній діяльності.

Ключові слова: основи здоров'я, первинна профілактика, професійна підготовка, експериментальне навчання.

Жулёва С. И. Организация педагогических условий формирования готовности будущих учителей основ здоровья к ведению профилактики девиантных форм поведения (на примере ВИЧ/СПИДа)

В статье раскрыта сущность и организация педагогических условий формирования готовности будущих учителей основ здоровья к первичной профилактике заболеваний ВИЧ-инфекции; педагогические условия совершенствования готовности студентов к ведению первичной профилактики заболеваний ВИЧ-инфекцией в будущей профессиональной деятельности.

Ключевые слова: основы здоровья, первичная профилактика, профессиональная подготовка, экспериментальное обучение.

Zhulova S. I. Organization Pedagogical Conditions Forming the Basis of Future Teachers of Health to the Prevention of Deviant Behaviors (for Example HIV/AIDS)

The paper deals with the study of pedagogical conditions forming the basis of future teachers of primary care to HIV / AIDS. The essence of the organization and pedagogical conditions forming the basis of future teachers care to primary prevention of HIV-infection, pedagogical conditions improve students' readiness to conduct primary prevention of HIV infection in their future careers.

Key words: basic health, primary prevention, vocational training, pilot training.

Стаття надійшла до редакції 03.09.2012 р.
Прийнято до друку 26.10.2012 р.